

פרק ב'

דברים (תשי"ג)

א. לפי דעתי מפרשים רבים יש בפרק זה שתי מסקנות מוסברות (פסוקים שיש להבינם כאלו נכתבו בסוגרים).
סמן אותן והסבר מה תפקידן בפרק זה!

ב. אברבנאל: למה נתן ה' שלא יתגרו מלחמה עם עשו עמון מואב, באמרו "כי ירושה זכרתי" וה' לא לבד לשלש אומות אלא נתן ארצותם ירושה לשבת בה, כי אל כל שאר האומות נתן ירושה ארצותם והפסוק אמר במירוש (דברים לב' ח') בהנחיל עליזון גויים... יצב גבולות עמים, ואם לכל העמים הציב והנחיל ארצותם והיו ירושתם, מה היתה הסבה שאסר לישראל אלה והתיר להם שאר ארצות משבעה העמים, כי לכלט בתנה ההשגחה האלוקית, ארצות לשבת בהן. ואם נאמר: ברשעת הגויים האלה ה' מורישם - כמו שמשא אמרו (דברים ס' ה'), הנה בני עשו ובני עמון ומואב ג"כ היו רעים לה' מאד, ואין ספק שבחוק האמונה האמתית ויראת אלוקים כלם היו שוים?

נס לענות לשאלה זו!

ג. מה קשה למפרשים בפסוקים הבאים:

1. לרש"י ד' ד"ה ונשמרתם מאד.
2. " " " " עד מזרן כף רגל
3. לרמב"ן ו' " אכל תשברו
4. לרש"י ס' " ואל תתגור.

ומה בין שני פירושי.

ד. מה הקשר בין פסוק ו' לבין פסוק זה לפי פירושי רש"י ז' ד"ה כי ה' אלוקים, ראב"ע ו' ד"ה אכל תשברו, ספורנו ס' לא חסרת דבר.

ה. ז' מה פירוש המלה "ידע" בפסוקו?

ו. י"ז רש"י ז"ה וידבר ה' אלי. באיזו פרובלימה כללית נובע רש"י כאן?

ז. כ"ו ואשלח מלאכים ממדבר קדמות אל סיחון... דברי שלום. עיני רש"י במדבר כ"א כ"ב ד"ה אעברה בארצך. (וע' גם רש"י למקומנו). השוה דבריו להנחומא חקת: זה שאמר הכתוב (תהלים לד'): סור מוע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו. לא פקדה התורה לרדף אחרי המצות, אלא (דברים כב') כי יקרא אן עטור לפניך, (שמות כ"ג) כי תטע שור או יבך, כי תראה חמור שוהאך, (דברים כ"ד) כי תקצר קצירך ושכחת עמר... לגר ליתום ולא למנה יהיה; כי תבצר כרמך... לגר ליתום ולא למנה יהיה... כלם אם באו לידך, אתה מצווה עליהם ולא לרדף אחריהם והשלום - "בקש שלום" במקומך, "ורדפהו" - במקום אחר. וכן עשו ישראל, אע"פ שאמר להם הקב"ה (דברים ב' כ"ד) החל רש והתגור בו עלמטה, רדפו את השלום, טכ': ואשלח מלאכים... אל סיחון... דברי שלום.

מה בין דברי רש"י לדברי המקור שממנו לוקח?

ח. כ"ט כאשר עשו לי בני עשו... והמואבים... פסוק זה נראה כסותר שני מקומות בתורה. מה הן הסתירות ומה הדרכים ליטובן?

רש"י: כ"ט; רשב"ם: ד' ד"ה היושבים בשעיר (עד זה מרוש רבנו); כ"ט ד"ה והמואבים היושבים בער;

ראב"ע: פ' כ"ט ד"ה כאשר עשו לי בני עשו.

רמב"ן: פרק כ"ב פ' ה' ז"ה על דבר אשר לא קדמו.

דל"ב"ג: אלה דברי משה ופרושו כמו שעשו לי בני עשו והמואבים שלא נתנו לי לעבר בגבולם עד אשר אעבר את הירדן, כן לא אבה סיחון העבירנו ויהיה וא"ו "ולא אבה" ללא ענין.

ורמיהו לוקח: והמואבים היושבים בער שקנינו מיזם אכל ומים ומכל מקום נהעבר מבוה בקהל ה' על אשר לא קדמו אותם, לא הוציאו להם מנפשם אכל ומים, שכנאה היה זה מימי קדם חק לעמים, לקדם פני העיפים בלחם ומים, כמו שני' (בראשית יד') ומלכתי צדק הוציא לחם ויין ודדעון (שופטים ח') הרג אנשי סוכות על שמאנו לתת לאנשינו העיפים לחם, והמואבים לא עשו כן, עד שהוצרכו ישראל לשלח להוציא מהם במחיר.

עצה טובה: קרא דברי כלי יקר ד"ה רב לכם סב את החר הזה!